

Nr 734

Av fröken **Elmén m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 89, angående anslag för budgetåret 1960/61 till naturastipendier åt studerande vid universiteten m. fl. läroanstalter, statens lånefond för universitetsstudier samt allmänna studielånefonden.

I proposition nr 89 har Kungl. Maj:t framlagt förslag om ökning av medelsanvisningen till naturastipendier åt studerande vid universiteten m. fl. läroanstalter. Den föreslagna anslagsökningen är till sin väsentliga del avsedd att möjliggöra en sänkning av behörighetskraven i fråga om de nyinskrivna studenternas genomsnittliga studentbetyg — från Ba+ till Ba. Däremot skulle den föreslagna anslagsökningen icke enligt Kungl. Maj:ts proposition kunna användas till en uppmjukning av de ekonomiska behörighetskraven för naturastipendium.

En sänkning av meriteringskravet för naturastipendium till genomsnittsvärdet Ba i studentbetyget innebär att meritkravet för stipendium skulle sättas lika med motsvarande krav för erhållande av studielån med statlig kreditgaranti. I och för sig är detta en önskvärd reform. Men det synes oss angeläget understryka, att en mera väsentlig utvidgning av det studentsociala stödet bör föregås av en allsidig utredning, där bl. a. stödets lämpligaste utformning med hänsyn till studietidens längd och andra för det studentsociala stödets utformning relevanta förhållanden för skilda utbildningsgrenar kan bli föremål för ingående prövning. Ett genomförande av den utvidgning av stipendieringen, som föreslagits i propositionen — bl. a. innefattande en utvidgning av naturastipendiesystemet till läroanstalter för högre konstnärlig utbildning — bör därför tagas som ett *provisorium* i avvaktan på resultatet av det utredningsarbete som pågår. Det bör i detta sammanhang då även framhållas, att det synes naturligt, att studiesociala utredningen upprätthåller en fortlöpande kontakt under sitt arbete med studiehjälpnämnden, vilken i sin egenskap av verkställande instans på det studiesociala området har samlat en betydande erfarenhet av hithörande spörsmål.

Emellertid måste man i detta sammanhang även lösa frågan om icke den nuvarande behovsprövningen för naturastipendierna blir alltför sträng och måhända leder till svårigheter och orättvisor. Kungl. Maj:ts proposition behandlar icke denna sida av frågeställningen.

En behovsprövning av här ifrågavarande stipendier torde icke kunna undvaras. Gränsen drages emellertid för närvarande vid en föräldrainskomst av ungefär 20 000 kronor. Det kan med säkerhet antagas, att ett mycket stort antal familjer med inkomster närmast över angivna belopp har mycket begränsade möjligheter att bidra till sina barns finansiering av universitetsstudier. I varje fall gäller detta så länge ingen som helst hänsyn vid beskattningen tages till den minskning av skatteförmågan, som ett periodiskt understöd till studerande barn onekligen innebär för föräldrarna. Man måste med andra ord konstatera, att den nuvarande behovsprövningen skär igenom en kategori studerande, som i avseende på sin studiefinansieringssituation före stipendiegivningen är relativt ensartad. Detta måste i de enskilda fallen leda till tröskeeffekter, som är besvärande och fordrar uppmärksamhet. Det bör i princip inte få vara så, att den ene får men den andre inte får del av samhällets stipendiestöd, då det är fråga om ungdomar, som i avseende på studieförutsättningar och föräldraekonomisk bakgrund känner sig helt likställda. De studiesociala stödåtgärderna bör i stället vara utformade så, att sådana situationer såvitt möjligt undviks.

En ytterligare anslagsökning till nu ifrågavarande ändamål, genom vilken en avgörande liberalisering av de ekonomiska behörighetskraven skulle kunna uppnås, torde i dagens statsfinansiella situation ej vara möjlig. Man synes emellertid böra uppmärksamma möjligheterna att redan nu mjuka upp den ekonomiska behovsprövningen. Visserligen är anslagsresurserna begränsade, men beräkningen av antalet stipendieberättigade är, som departementschefen själv framhåller i propositionen, osäker och ligger måhända något i överkant. Beräkningen synes vidare vila på ett antagande om oförändrad praxis vid utdelningen av hela respektive delade stipendier. Därest ett större antal delstipendier utdelas, måste det vara möjligt att åstadkomma en mjukare gränsdragning inom studentkategorien med föräldrainskomster på mellan 20 000 och 25 000 kronor. En differentiering av gränsdragningen med hänsyn till föräldrarnas försörjningsbörd, ålder och förmögenhetsförhållanden skulle därvid också måhända vara möjlig. Statsstipendienämnderna har även framhållit det önskvärda i att i någon mån kunna företaga en liberalare behovsprövning än den som hittills varit möjlig.

Med hänsyn till vad ovan sagts finns det anledning att reagera mot den bestämda fastläsning av den ekonomiska behovsprövningen, som propositionen synes innebära. Meriteringskravet bör även enligt vår uppfattning anpassas till gällande meritkrav för erhållande av garantilån till studerande, men statsstipendienämnderna bör därutöver vara oförhindrade att inom ramen för det föreslagna anslaget, t. ex. genom utnyttjande av möjligheten att bevilja delat stipendium, åstadkomma en uppmjukning av behovsprövningskraven, så att tröskeeffekterna utjämnas.

Under hänvisning till det anförda hemställes,

att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 89 måtte uttala, att inom ramen för anslaget till naturastipendier ett ökat antal delstipendier utdelas i syfte att åstadkomma en uppmjukning av behovsprövningskraven i enlighet med vad ovan anförts, samt även i övrigt beakta vad som framhållits i fråga om det nu förevarande förslaget provisoriekaraktär.

Stockholm den 29 mars 1960

Brita Elmén

N. Stenberg

Olof Hammar

Folke Nihlfors

Bertil v. Friesen